

UPPSALA
UNIVERSITET

SPRÅKVETENSKAPLIGA FAKULTETEN

SPRÅKFAK 2018/70

Allmän studieplan för utbildning på forskar- nivå i tyska

Fastställd av Språkvetenskapliga fakultetsnämnden 2021-06-10

Innehållsförteckning

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i tyska	3
Beslut	3
1. Mål för utbildningen	3
2. Behörighet och förkunskapskrav	3
2.1. Grundläggande behörighet	3
2.2. Särskild behörighet	4
3. Antagning och urval	4
3.1. Information och utlysning	4
3.2. Antagning	4
3.3. Urval	4
4. Utbildningens innehåll och uppläggnig	5
4.1. Utbildningens uppläggnig	5
4.2.Handledning	5
4.3 Individuell studieplan	6
5. Kurser	6
5.1. Kunskapsprov	7
5.2. Tillgodoräknande	7
6. Avhandling och disputation	8
6.1. Avhandling	8
6.2. Disputation	8
6.3. Licentiatseminarium	9
7. Examen	9
8. Övriga anvisningar	10

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i tyska

Beslut

Studieplanen är fastställd av Språkvetenskapliga fakultetsnämnden 2021-06-10 att gälla fr.o.m. samma datum.

1. Mål för utbildningen

För doktorexamen ska, enligt examensordningen (HF Bil. 2), doktoranden:

- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av ämnet tyska samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av tyska,
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med metoder inom ämnet tyska i synnerhet,
- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap,
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande,
- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

2. Behörighet och förkunskapskrav

För att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs att sökanden har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som fakultetsnämnden kan ha föreskrivit, och bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen (jfr SFS 2010:1064, HF 7 kap 35 §; UFV 2012/2057, AFUU 2 §; UFV 2019/641, RFUU 4 §).

2.1. Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet har den som har avlagt en examen på avancerad nivå, fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller

på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper. Fakultetsnämnden får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet, om det finns särskilda skäl (jfr SFS 2010:1064, HF 7 kap 39).

2.2. Särskild behörighet

För särskild behörighet krävs att den sökande uppfyller fordringarna för examen på avancerad nivå i tyska, eller motsvarande. Därutöver krävs god läsfärdighet i engelska samt i de språk som är relevanta för att kunna tillgodogöra sig den internationella forskning som är oundgänglig för forskningsuppgiften ifråga. Särskild behörighet har också den som i annan ordning inom eller utom landet har förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

3. Antagning och urval

3.1. Information och utlysning

Utlisning av platser inom utbildning på forskarnivå sker på Uppsala universitets webbplats www.uu.se minst tre veckor före ansökningstidens utgång. Vidare återfinns på fakultetens och institutionens webbplats information om hur antagningen till utbildning på forskarnivå går till. På webbplatsen finns även upplysning om utbildningens uppläggning och dess finansieringsformer.

3.2. Antagning

Antagning till utbildning på forskarnivå och fördelning av studiestöd sker med öppenhet och i konkurrens. Ansökan om antagning ska göras via universitetets webbplats.

Fakultetsnämnden får till utbildning på forskarnivå bara anta sökande för vilka det finns en plan för studiefinansiering under hela utbildningstiden, normalt genom anställning som doktorand. Fakultetsnämnden får dock anta sökande som har någon annan form av studiefinansiering, om nämnden bedömer att finansieringen kan säkras under hela utbildningen och att sökanden kan ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kan slutföras inom fyra år vad gäller licentiatexamen och åtta år vad gäller doktorsexamen (jfr SFS 2017:947, HF 7 kap 36 §; UFV 2019/641, RFUU 3 samt 6 §§).

Språkvetenskapliga fakultetsnämnden har delegerat till prefekten vid Institutionen för moderna språk att efter samråd med institutionens rekryteringsgrupp respektive institutionsstyrelse besluta om antagning till fakultetsfinansierad forskarutbildning med doktorsexamen som slutmål.

Delegationsrätten gäller ej antagning av sökande med externfinansiering, om doktoranden ska genomföra sina forskarstudier inom ramen för en anställning hos annan arbetsgivare, eller vid antagning till forskarutbildning om 120 högskolepoäng som avslutas med licentiatexamen. I dessa fall fattas beslut om antagning av fakultetsnämnden (SPRÅKFAK 2021/13, AUF 3 §).

3.3. Urval

Urval bland sökande som uppfyller behörighetskraven ska göras med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig forskarutbildningen. Denna förmåga bedöms i första hand utifrån självständiga arbeten, tidigare studieresultat samt forskningsplan. För varje utlysning kan ytterligare urvalskriterier tillkomma. Den vikt som läggs vid dessa preciseras i utlysningen.

Hänsyn kan komma att tas till tillgången på handledning inom särskilda ämnesområden. Intervju med den sökande kan också komma ifråga.

Enbart det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen får inte vid urval ge sökanden företräde framför andra sökande (jfr SFS 2010:1064, HF 7 kap 41 §).

4. Utbildningens innehåll och uppläggning

4.1. Utbildningens uppläggning

Utbildning på forskarnivå avslutas med doktorsexamen eller licentiatexamen. Utbildningen ska omfatta 240 högskolepoäng (hp) för doktorsexamen och 120 hp för licentiatexamen. (Ett års heltidsstudier motsvarar 60 hp.) En doktorand som antagits till forskarutbildning som ska avslutas med doktorsexamen kan, om denna så önskar, avlägga licentiatexamen som ett etappmål.

Utbildning på forskarnivå i tyska som avslutas med doktorsexamen omfattar fyra års nettostudietid och består av en kursdel om 60 hp och en doktorsavhandling om 180 hp.

Utbildning på forskarnivå i tyska som avslutas med licentiatexamen omfattar två års nettostudietid och består av en kursdel om 45 hp och en licentiatuppsats om 75 hp.

Kursläsning och avhandlingsarbete bedrivs till viss del parallellt. Vanligtvis överväger kursläsningen i början av utbildningen. Den forskarstuderande ska genom handledning och andra utbildningsinslag rörande forskningsetik, särskilt med avseende på god forskningssed och etikprövning, utveckla sin förmåga att ta ansvar för att god forskningssed följs i forskningen (RFUU 8 §). Undervisning i samtliga ingående kurser ges inte varje läsår. Doktoranden uppmanas därför att i möjligaste mån utnyttja den undervisning som ges. Vissa kurser eller viss undervisning kan ges i samarbete med andra institutioner, av andra institutioner, av den egna fakulteten, av andra fakulteter eller vid andra universitet. Doktoranden uppmanas även att delta i undervisning vid en ledande utländsk institution inom området.

Doktoranden förväntas delta aktivt i seminarieverksamheten vid institutionen och där avrapportera sitt forskningsarbete. Doktoranden bör också presentera sin pågående forskning vid nationella eller internationella konferenser. Doktoranden förväntas vidare vara en aktiv medlem i fakultetens forskarmiljöer, och bör utnyttja de tillfällen som ges att bevista gästföreläsningar både inom det egna ämnet och inom angränsande ämnen.

4.2.Handledning

För varje doktorand ska utses två handledare, varav en huvudhandledare med huvudansvar för utbildningen – inklusive avhandlingsarbetet – och en biträdande handledare. En av handledarna ska vara anställd vid eller adjungerad till Uppsala universitet. Minst en av handledarna ska ha docentkompetens (UFV 2012/2057, AFUU 1 §). I särskilda fall kan ytterligare en extern biträdande handledare anlitas.

Doktoranden har rätt till handledning och andra resurser under utbildningen, så länge inte rektor med stöd av HF 6 kap. 30 § beslutar något annat. En doktorand som begär det ska få byta handledare (jfr SFS 2010:1064, HF 6 kap 28 §).

Huvudhandledare utses av prefekten. Biträdande handledare utses av prefekt efter samråd med huvudhandledare och doktorand. Huvudhandledare ska senast under sitt första år som handledare genomgå handledarutbildning och detsamma rekommenderas för biträdande handledare (jfr UFV 2019/641, RFUU 8 §).

4.3 Individuell studieplan

För varje doktorand ska upprättas en individuell studieplan. Denna fastställs av utbildningsledaren på delegation av Språkvetenskapliga fakultetsnämnden.

Den individuella studieplanen ska innehålla uppgift om avsedd examen, en tidsplan för doktorandens utbildning och en finansieringsplan, uppgifter om hur doktorandens handledning är organiserad, en beskrivning av de åtaganden i övrigt som doktoranden och fakultetsnämnden har under utbildningstiden, samt vad som i övrigt behövs för att utbildningen under hela utbildningstiden ska kunna bedrivas på ett effektivt sätt (UFV 2019/641, RFUU 5 §).

Fakultetsnämnden svarar för att de individuella studieplanerna följs upp och revideras minst en gång per år. Eventuella ändringar i den individuella studieplanen görs i samråd med doktorand och handledare. Den individuella studieplanen skrivs under av doktorand, huvudhandledare och prefekt (jfr SFS 2010:1064, HF 6 kap 29 §). Om särskilda svårigheter kan förutses bör en tätare uppföljning samt alternativa tillvägagångssätt övervägas. Utbildningstiden får förlängas bara om det finns särskilda skäl för det. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, för tjänstgöring inom totalförsvaret, för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet.

5. Kurser

Utbildning på forskarnivå i tyska som avslutas med doktorsexamen består av en kursdel omfattande 60 hp.

Utbildning på forskarnivå i tyska som avslutas med licentiatexamen består av en kursdel omfattande 45 hp.

Utbildning på forskarnivå i tyska är uppdelad på två inriktningar, en med avseende på språkvetenskap, en med avseende på litteraturvetenskap. Utbildning på forskarnivå som avslutas med doktorsexamen omfattar för båda inriktningar en kursdel på 60 högskolepoäng, vilka fördelas så att 37,5 högskolepoäng utgörs av obligatoriska breddnings- och fördjupningskurser och 22,5 högskolepoäng utgörs av valfria kurser. Utbildning på forskarnivå i tyska som avslutas med licentiatexamen omfattar en kursdel på 45 högskolepoäng, vilka fördelas så att 37,5 högskolepoäng utgörs av de obligatoriska breddnings- och fördjupningskurserna och 7,5 högskolepoäng utgörs av en valfri kurs inom eller utanför ämnet tyska.

Språkvetenskaplig gren:

Forskningskommunikation och -etik (7,5 hp)

Tysk historisk språkvetenskap (7,5 hp)

Modern tysk språkvetenskap (7,5 hp)

Fördjupningskurs inom ett specifikt område av tysk språkvetenskap (7,5 hp)

Översiktskurs i germanistisk litteraturvetenskap (7,5 hp)

Valfria kurser inom eller utanför ämnet tyska (22,5 hp)

Litteraturvetenskaplig gren:

Forskningskommunikation och -etik (7,5 hp)

Tyskspråkig litteraturhistoria (7,5 hp)

Modern germanistisk litteraturvetenskap (7,5 hp)

Fördjupningskurs inom ett specifikt område av germanistisk litteraturvetenskap (7,5 hp)

Översiktskurs i tysk språkvetenskap (7,5 hp)

Valfria kurser inom eller utanför ämnet tyska (22,5 hp)

De obligatoriska kursernas uppläggning kan uppvisa en viss grad av variation. De ska säkerställa att doktoranden förvärvar både brett kunnande inom forskningsområdet och systematisk förståelse av detsamma. Kurserna kan läsas vid Institutionen för moderna språk, vid samarbetsinstitution eller motsvarande, inklusive forskarskola, eller vid behov vid annan institution/annat lärosäte.

Språkvetenskapliga fakultetsnämnden har beslutat att universitetets pedagogiska grundkurs kan genomföras inom ramen för forskarutbildningens kursdel (SPRÅKFAK 2021/13, AUF 8 §).

Doktorand som undervisar bör genomgå kursen.

Beslut om kurslitteratur fattas på det sätt institutionsstyrelsen bestämmer.

5.1. Kunskapsprov

Varje kurs inom utbildning på forskarnivå avslutas med skriftligt eller muntligt prov (SFS 2010:1064, HF 6 kap 32 §). Vid Uppsala universitet ska proven bedömas med något av betygen godkänd eller underkänd (UFV 2012/2057, AFUU 6 §).

Examinationsrätt för utbildning på forskarnivå beslutas av utbildningsledare. Prefekten beslutar om betygsbestämmande examinator. Professorer, universitetslektorer och biträdande universitetslektorer kan utses till examinator.

5.2. Tillgodoräknande

Doktorand, som vid annan högskoleenhet har godkänts på kurs som ingår i utbildning på forskarnivå, har rätt att få ett tillgodoräknande prövat av examinator. Detsamma gäller fakultetsgemensamma kurser eller kurser vid annan fakultet vid Uppsala universitet.

Tillgodoräknande av kurser kan vara aktuellt vid antagningstillfället, men kan även bli det senare under utbildningen.

6. Avhandling och disputation

6.1. Avhandling

Doktorsavhandlingen ska utformas antingen som ett enhetligt, sammanhängande vetenskapligt verk (monografiavhandling) eller som en kort sammanfattning, en så kallad kappa, av vetenskapliga uppsatser, vilka doktoranden har författat ensam eller gemensamt med annan person (sammanläggningsavhandling). Vid eventuellt samförfattarskap måste doktorandens enskilda insats kunna urskiljas och prövas mot examensordningen (UFV 2012/2057, AFUU 6 §). Som riktvärde gäller att en sammanläggningsavhandling bör baseras på minst tre längre artiklar eller motsvarande. Varje studie ska vara autonom men det ska finnas en gemensam tematik. Det räcker alltså inte att samtliga artiklar är excellenta. De ska sammantaget visa djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet (SPRÅKFAK 2021/13, AUF 10 §).

Doktorsavhandlingen, eller i förekommande fall de vetenskapliga uppsatserna, ska ha sådan kvalitet att den/de uppfyller rimligt ställda krav för att antas till publicering i ett vetenskapligt forum.

Ämnet för avhandlingen och avhandlingens språk bestäms tillsammans med handledarna. Om avhandlingen skrivs på ett annat språk än svenska, danska, norska, engelska, franska, spanska eller tyska fattas beslutet om avhandlingsspråk av fakultetsnämnden.

Till varje avhandling ska fogas ett kortfattat referat (abstract) på såväl engelska som svenska.

Avhandlingsmanuskripten ska läggas fram vid ett eller flera forskningsseminarier eller genomgå extern granskning genom institutionens försorg. Medel till tryckning av doktorsavhandling ingår i fakultetsnämndens anslag till institutionerna. Detta gäller, i tillämpliga delar, även licentiatuppsatser.

6.2. Disputation

Doktorsavhandlingen ska försvaras muntligen vid en offentlig disputation. Beslut om tid och plats för disputationen fattas av dekanus efter förslag från berörd institution och samråd i fakultetsnämnden. Disputation får ske under terminstid samt sommaruppehållet med undantag av perioden 15 juni t.o.m. 15 augusti (UFV 2019/641, RFUU 11 §). Beslut om disputation på annan ort fattas av rektor efter särskild anhållan.

Disputation ska tillkännages minst tre veckor i förväg genom elektronisk spikning. Förkortad tillgänglighetstid får medges av dekanus endast om det finns synnerliga skäl. Perioden 15 juni t.o.m. 15 augusti får inte räknas in i tillgänglighetsperioden (UFV 2019/641, RFUU 9 §). Vid synnerliga skäl kan dispens ges av dekanus. De s.k. spikbladen ska publiceras digitalt, men kan också anslås på anslagstavlan i Universitetshuset. För sammanläggningsavhandlingar gäller även obligatorisk digital publicering av kappan.

Vid spikningstillfället ska doktorsavhandlingen finnas tillgänglig vid universitetet så att det ska vara möjligt att göra en tillfredsställande granskning av avhandlingen före disputationen. Därutöver ansvarar institutionerna för tryckning samt distribution av avhandlingar till handledare, och till varje institution vid högskoleenhet inom landet med forskning och forskarutbildning inom tyska, så att den där finns tillgänglig minst två veckor före disputationen, samt ansvarar för att avhandlingar finns för granskning/distribution vid disputationen.

Svenska, danska, norska, engelska, franska, spanska eller tyska ska användas vid disputation.

Språkvetenskapliga fakultetsnämnden kan besluta om undantag från denna regel.

Disputationen ska ledas av en ordförande. Vid disputationen ska det finnas en opponenter. Beslut om ordförande, opponenter samt betygsnämndsledamöter fattas av dekanus efter förslag från berörd institution och samråd i fakultetsnämnden. Opponenten och handledarna har rätt att vara närvarande vid sammanträden med betygsnämnden och delta i överläggningarna men inte i besluten.

En betygsnämnd vid Språkvetenskapliga fakulteten i Uppsala består i normalfallet av tre ledamöter, varav en ska väljas till ordförande. Minst en ledamot ska vara från annat lärosäte och högst en ledamot får vara från den egna institutionen. Vidare bör båda könen vara representerade. Handledare för doktoranden får inte ingå i nämnden. Den genomsnittliga kompetensen ska uppgå till minst docentnivå. Om särskilda skäl föreligger kan fakultetsnämnden besluta att betygsnämnden ska bestå av fem ledamöter. Om någon av ledamöterna i betygsnämnden eller opponenter med kort varsel meddelar förhinder hanteras ärendet av dekanus (SPRÅKFAK 2021/13, AUF 11 §).

En doktorsavhandling ska bedömas med något av betygen godkänd eller underkänd. Någon motivering till beslutet godkänd ska ej anges i beviset eller i betygsnämndens protokoll. En ledamot i betygsnämnden som vill reservera sig mot majoritetens beslut kan i protokollet eller annan beslutshandling, dock ej i examensbeviset, låta anteckna avvikande mening. Vid betygsättningen ska hänsyn tagas till innehållet i avhandlingen och till försvaret av avhandlingen.

Alla kurspoäng bör vara avklarade innan disputation äger rum.

6.3. Licentiatseminarium

Licentiatuppsatsen ska försvaras muntligt vid offentligt seminarium. Den bedöms med något av betygen godkänd eller underkänd. Vid betygsättningen ska hänsyn tas till innehållet i uppsatsen och till försvaret av uppsatsen. Extern opponenter och examinator utses av prefekt på delegation av Språkvetenskapliga fakultetsnämnden. Tid och plats för seminariet beslutas av prefekt.

För licentiatuppsatsen gäller motsvarande tillgänglighetstid inför licentiatseminarium som inför disputation för doktorsgraden. Då antagning skett med licentiatexamen som slutmål ska digital publicering av spikblad ske (UFV 2019/641, RFUU 9 §).

Alla kurspoäng bör vara avklarade innan seminariet äger rum.

7. Examen

Doktorsexamen i tyska uppnås efter att doktoranden fullgjort en utbildning på forskarnivå om 240 högskolepoäng inom ämnet tyska och därvid har fått betyget godkänd vid de prov som ingår i utbildningen, samt författat och vid en offentlig disputation försvarat en doktorsavhandling, som godkänts av betygsnämnden.

Licentiatexamen i tyska uppnås efter att doktoranden fullgjort en utbildning på forskarnivå om 120 högskolepoäng inom ämnet tyska och därvid har fått betyget godkänd vid de prov som ingår i utbildningen samt författat och vid ett seminarium försvarat en licentiatuppsats, som godkänts av examinator.

Examensbevis utfärdas av rektor efter ansökan till Examensenheten.

8. Övriga anvisningar

Gällande författningsbestämmelser och förekommande riktlinjer om utbildning på forskarnivå framgår av:

- Högskoleförordningen, kap. 5 (anställning som doktorand), kap. 6 (utbildningen) och kap. 7 (tillträde till utbildningen).
- Antagningsordning för forskarutbildningen vid Uppsala universitet (AFUU), UFV 2012/2057.
- Riktlinjer för utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet (RFUU), UFV 2019/641.
- Anvisningar för utbildning på forskarnivå (AUF), SPRÅKFAK 2021/13.